

FİLİBE'DE ŞEHÂBEDDİN PAŞA VAKFI

1632-1641 (H. 1041-1051)

Hatice ORUÇ*
Kayhan ORBAY*

ABSTRACT

The Wagf of Şehâbeddin Pasha in Plovdiv 1632-1641 (H. 1041-1051)

The waqf of Şehâbeddin Pasha in Plovdiv was a medium size imperial waqf consisting of a mosque, medrese, imaret, covered market and bathhouses. The present paper aims to examine the financial situation of the waqf. The account books of the waqf covering the period 1632-1641 enable us to reveal the income-expenditure structure of the waqf and its actual functioning. The waqf derived the major part of its income from rural sources though the urban revenue sources supported considerably the waqf budget. There is no significant change in the annual income of the waqf nor a difficulty in revenue collection within the period of 1632-1641. The waqf made the salary payments regularly and operated the public kitchen. The waqf undertook unexpectedly high repair cost in 1632 which was most likely connected with a natural disaster.

Keywords: *Waqf, Şehâbeddin Pasha, Plovdiv, Account Books*

Şehâbeddin Pâşâ, Sultan II. Murad ve oğlu Sultan II. Mehmed zamanlarında Rumeli Beylerbeyliği ve vezirlik görevlerinde bulunmuştur. Şehâbeddin Paşa'nın kimliği konusunda Osmanlı kronikleri ve Osmanlı tarihini içeren Bizans kaynaklarında aynı hadiselerin anlatımında aynı konumda farklı isimler belirmektedir. Bu isimler Kula Şahin Paşa, Hadım Şehâbeddin Paşa ve

---

* Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

* Öğr. Gör., Dr., ODTÜ Tarih Bölümü.

Hadım Şahin Paşa'dır. Anlatımlar ve olaylar kıyaslandığında her üç ismin aynı tarihi şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır.¹

Hadım Şehâbeddin Paşa Hicri 840 (1436/37) yılında Edirne'de bir câmi ve üç mescid yaptırmıştır.² Bursa'da bir mescid ve çeşitli hayratı,³ Malkara'da bedesteni bulunan Şehâbeddin Paşa Filibe'de de imar faaliyetlerine girişmiştir. Vakıfların Osmanlı kasaba ve şehirlerinin kurulması ve gelişmesinde iktisadi ve ticari altyapıyı kurarak, din, eğitim ve sağlık hizmetlerini üstlenerek merkezi önemde bir faaliyet gösterdikleri bilinmektedir.⁴ Filibe'nin de ilk nüvesi 1425 civarında II. Murad'ın yaptırmış olduğu Ulu Cami veya Cuma Cami adı verilen cami etrafında oluşmuş iken, yerleşimin ikinci nüvesi Şehâbeddin Paşa'nın

¹ Sultan II. Murad, 1442 yılında Mezid Bey'i büyük bir ordu ile Erdel'e (Transilvanya) sefere göndermiş, ancak Mezid Bey, Erdel voyvodası Hunyadi János tarafından mağlup edilmiş kendisi şehid düştüğü gibi çok sayıda Osmanlı askeri de savaş meydanında kalmıştı. Neşri, Aşıkpaşazade ve Hoca Sadeddin'e göre; o sırada Rumeli beylerbeyi Kula Şahin Paşa idi ve Mezid Bey'in intikamını alması için Erdel'e Kula Şahin kumandasında yeni bir ordu gönderildi, Mevlânâ Mehmed Neşri, Cihânnümâ (Osmanlı Tarihi 1288 - 1485), hz. Necdet Öztürk, İstanbul 2008, s. 290; Aşıkpaşazâde Derviş Ahmed Aşıkî, *Tevârih-i Al-i Osmân*, İstanbul, 1332, s. 129; Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-tevârih*, hz. İsmet Parmaksızoğlu, Ankara 1992, s. 203. Oruç Bey Tarihi'nde ise Mezid Bey'in intikamını almak üzere Erdel'e sevk edilen ordu kumandanının adı Şehâbeddin Pâşâ'dır, Oruç bin Adil, *Tevârih-i âl-i Osmân*, nşr. Franz Babinger, Hannover 1925, 52. 15. yüzyıl Bizans kaynağı Chalkokondyles Tarihinde de bu isim Hadım Şehâbeddin Pâşâ olarak kaydedilmiştir, Ferhan Kırıldökme Mollaoğlu, *Laonikos Chalkokondyles'in Kroniği ve Değerlendirmesi (V.-VII. Bölümler)* (yayınlanmamış doktora tezi), Ankara 2005, s. 80-82. Babasının ölümü üzerine II. Mehmed'in cülus törenini tasvir ederken Dukas, yeni sultanın vezirlerinden biri olarak Hadım Şahin Paşa'yı zikretmektedir, Michael Doukas, *Anadolu ve Rumeli 1326- 1462*, çev. Bilge Umar, İstanbul 2008, s. 202. Dukas'ın Hadım Şahin Paşa olarak zikrettiği vezirin adı Oruç Bey Tarihinde ve Tacü't-tevârih'te Şehâbeddin Paşa olarak geçmektedir. Oruç bin Adil, *Tevârih-i âl-i Osmân*, s.64; Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-tevârih*, s. 215. Hoca Sadeddin Efendi, kendisinden önce yazılmış Osmanlı tarihlerinde Kula Şahin Paşa ile Hadım Şehâbeddin Paşa isimlerinin birbiri yerine kullanıldığını fark etmiş ve bu durumu eserinde belirtmiştir, Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-tevârih*, s. 205.

² M. Tayyib Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livası*, İstanbul, Üçler Basımevi, 1952, s. 256-257

³ Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-tevârih*, s. 196.

⁴ Vakıfların iskan açısından önemleri konusunda Barkan'ın, vakıfların şehirleşmede rolleri konusunda Ülken'in çalışmalarına bakılabilir: Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler I, İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", *Vakıflar Dergisi*, 2, 1942, 279-304; idem, "Vakıfların Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Kullanılmasında Diğer Şekiller", *Vakıflar Dergisi*, 2, 1942, 354-365; Hilmi Ziya Ülken, "Vakıf Sistemi ve Türk Şehirciliği", *Vakıflar Dergisi*, ayrı basım, IX, 1971, 13-37. Vakıfların iktisadi ve ticari yaşamdaki yerleri konusunda bkz., Ömer Lütfi Barkan, "Edirne ve Civarındaki Bazı İmaret Tesislerinin Yıllık Muhasebe Bilançoları", *Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, I/2, 1964, s. 236-237; Bahaeddin Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 2003.

Hicri 848 (1444-45) yılında yaptırmış olduğu külliyesi etrafında oluşmuştur.⁵ Meriç nehri yakınlarında kurulmuş olan külliye cami, medrese, imaret, han ve hamamdan oluşmaktadır. Bu eserlerden sadece İmaret Camii günümüze ulaşmıştır.⁶

Şehâbeddin Paşa'nın Filibe'deki bu vakfı *selâtin ve vüzerâ* vakıfları içinde orta-ölçekli bir vakıftır. Vakfın vakfiyesi günümüzde mevcut değildir. Vakfın 1632 (H. 1041-42) yılından başlayan ve bir seri olarak 1641 (H. 1050-51) yılına kadar devam eden muhasebe defterleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Maliyeden Müdevver tasnifinde yer almaktadır. Daha erken tarihli defterlere söz konusu arşivde tesadüf edilmemiştir. Bu kısa zaman aralığı için mevcut defterler vakfın malî durumunu, gelir ve gider kalemlerini görmeğe, fiilî işleyişini incelemeğe imkân vermektedir. Vakıf ağırlıklı olarak kırsal gelirlere sahip olmakla birlikte kentsel gelirler de yıllık bütçesini önemli oranda desteklemektedir. Muhasebe defterlerinin vakıf kâtibi tarafından yazıldıktan sonra Filibe kadısı tarafından görüldüğü ve mühür tatbikinden sonra merkezi dairelere gönderildiği anlaşılmaktadır.⁷

İncelenen 1632 yılına ait ilk muhasebe defterinin giriş kısmı şöyledir:⁸

Muhâsebe-i mahsûlât ve ihrâcât-ı 'imâret-i merhûm Şehâbeddin Paşa tâbe serâhu der-mahrûse-i Filibe 'an gurre-i Recebi'l-mürecceb sene 1041 ilâ gâyet-i Cemâziye'l-âhir sene 1042 der-zamân-ı Mehmed el-mütevelli ve be-kalem-i kâtib-i 'imâret.

Önceki hesap döneminin bakiyyesini de içeren toplam gelir rakamı (asl-ı mâl) 620.098 akça olarak verilmiştir. Bunun 606.261 akçası cari hesap döneminden kaynaklanan gelirler, 13.837 akçası ise önceki dönemden devreden bakiyyedir.⁹ Bakiyye rakamı önceki dönemin hesap dengesidir ve bu meblağ vakfın kasasında kalan nakit ile tahsil edilememiş gelirleri içermektedir. Tablo 1 vakfın incelenen dönemdeki toplam gelir rakamını cari dönem gelirleri ve devreden bakiyye ayrımı ile vermektedir. Bakiyye rakamının yüksek meblağlara

⁵ Machiel Kiel, "Filibe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansklopedisi (DİA)*, c. 13, İstanbul 1996, s. 80.

⁶ Ibid, s. 80

⁷ Muhasebe defterinin merkezde hangi makamda teftiş edilerek arşivlendiği malum değildir.

⁸ MAD 749.

⁹ Vakıf muhasebe defterlerinin içerikleri ve yapıları için bkz., Kayhan Orbay, "Structure and the Content of the Waqf Account Books as sources for Ottoman Economic and Institutional History", *Turcica, Revue D'Etudes Turques*, vol. 39, 2007, 3-48.

ulaşmamış olması vakfın tahsilât güçlüğü çekmediğini, alacaklarının birikmediğini göstermektedir.

Tablo 1: Toplam Gelir (asl-ı mâl – akça cinsinden) ¹⁰

	Asl-ı mâl	Mahsûl-i sene-i mezbûr	Bakiyye-i muhâsebe-i mâziye
1632 (H. 1041-42)	620.098	606.261	13.837
1633 (H. 1042-43)	423.745		
1634 (H. 1043-44)	462.809		
1635 (H. 1044-45)	521.829	498.452	23.377
1636 (H. 1045-46)	383.818	380.215	3.603
1637 (H. 1046-47)	426.937	426.336	601
1638 (H. 1047-48)	434.686	434.554	132
1641 (H. 1050-51)	434.791	412.270	22.521

Vakıf tarımsal gelirlerinin önemli bir kısmını kendi istihdam ettiği maaşlı cabîleri ve kâtipleri aracılığıyla topladığından kırsal gelirlerin kayıtları bir tahrir defterini andırır biçimde köyler bazında kaydedilmiştir. 1632 mali dönemini içeren defterde kayıtlı ilk köy 59.875 akça gelir elde edilen Kuklene'dir. İlk olarak cizye gelirleri verilmiştir. 201 cizye mükellefi her biri 70 akça olmak üzere vakfa toplam 14.070 akça vergi ödemektedir. İспенçe mükellefi sayısı da neferen 201 olarak kaydedilmiştir. Verginin rayici ise kişi başına 25 akçadır ve toplam 5.025 akça vergi ödenmektedir. En fazla gelir dönüm-i bâgât vergisinden elde edilen 29.117 akçadır. Vakıf köylerinden toplanan diğer vergilerle birlikte Tablo 2 oluşturulmuştur. Burada dikkat çekici olan bazı vergilerin -örneğin 'âdet-i ağnâm, öşr-i keten, öşr-i harîr- defter kayıtlarında Kuklene'yi takip eden iki köy ile birlikte verilmesidir. Daha açık bir ifade ile 'âdet-i ağnâm vergisi tabloda görüleceği gibi Kuklene ve Banişte'den toplanan vergi rakamını, öşr-i harîr rakamı ise Kuklene, Banişte ve Panakiye'den birlikte toplanan geliri göstermektedir.

¹⁰ MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

Tablo 2: Karye-i Kuklene (Toplanan vergilerin nevi ve akça olarak miktarı) ¹¹

Cizye-i gebrân	14.070
İспенçe	5.025
Dönüm-i bâğât	29.117
'Âdet-i ağnâm ma'a Banişte	1.332
Öşr-i kiras	1.686
Öşr-i keten ma'a Banişte ve Panakiye	1.000
Öşr-i piyâz ma'a Banişte	2.500
Mukata'a-i manastır	1.800
Resm-i âsiyâbhâ	75
Resm-i bennâk	200
Resm-i 'arûsâne ve bād-ı hevâ ve tapû-yı zemîn	1.000
Öşr-i harîr ma'a Banişte ve Panakiye	270
Resm-i beytü'l-mâl	1.800

Daha sonra vakfın kendi cabi ve katipleri eliyle vergi topladığı diğer on köy de aynı biçimde kaydedilmiştir. Aynı mali yıla ait bir *icmâl-i muhâsebe* ¹² defteri toplam cizye gelirlerinin 750 neferden nefer başına 70 akça hesabıyla 52.530 akça ve ispençe gelirlerinin 792 neferden nefer başına 25 akça hesabıyla 19.750 akça olduğunu kaydetmektedir. Vakfın toplam *resm-i dönüm-i bâğât* geliri 97.457 akça ve *'âdet-i ağnâm* geliri 9.665 akçadır.

Vakfın cabiler eliyle gelirlerini tahsil ettiği vakıf köylerinden tüm vergi kalemlerinden elde ettiği gelir ise 1632 yılında 206.971 akçadır. Sonraki yıllar için gelir miktarları Tablo 3'de aktarılmıştır. 1635 yılında gelirlerin düşük olmasının nedeni Vodene köyü ve civarının iltizama verilmiş olması ve iltizam gelirlerinin defterde ayrı bir başlık altında kaydedilmesidir. 1636 yılında ise bahsi geçen köyler iltizam edilmeyerek vergileri vakıf tarafından toplandığından cari yılda köylerden toplanan nakdî gelirlerin 160.000 akça civarına gerilemesi bir krize işaret etmektedir. 1637 ve 1638 yıllarında da köylerden nakdî tahsil edilen gelirler yaklaşık aynı seviyededir. Bir sonraki defter 1641 yılına aittir ve köylerden nakdî gelirler yaklaşık 195.000 akça seviyesine yükselmiştir.

¹¹ MAD 749.

¹² MAD 749.

Tablo 3: Yıllara Göre köylerden tahakkuk eden nakdi gelir miktarı (akça) ¹³

1632 (H. 1041-42)	206.971
1633 (H. 1042-43)	210.030
1634 (H. 1043-44)	215.552
1635 (H. 1044-45)	131.968
1636 (H. 1045-46)	160.570
1637 (H. 1046-47)	164.524
1638 (H. 1047-48)	167.371
1641 (H. 1050-51)	194.712

1633 yılı malî döneminde toplam gelir rakamında görülen önemli düşüş vakıf köylerinden toplanan nakdî gelirlerdeki bir azalmadan kaynaklanmamaktadır. Tersine az yukarıda aktardığımız gibi köylerden cabîler eliyle toplanan nakdî gelirlerde az da olsa bir artış vardır. Vakfa temin ettiği gelirlerde düşüş görülen bazı köylere karşılık artış görülen köyler de bulunmaktadır.

Örneğin Kuklene köyünden elde edilen gelirler 59.875 akçadan 55.418 akçaya düşmüştür. En önemli gelir kaynaklarından cizye ve ispençe mükelleflerinin sayısı 201'den 183'e ve *dönüm-i bâgât* vergisi 29.117 akçadan 28.317 akçaya düşmüştür. 1634 malî döneminde ise Kuklene'den elde edilen gelirler 57.597 akçaya yükselmiştir. Cizye ve ispençe mükelleflerinin sayısı 195 nefer olarak kaydedilmiştir. 1635 yılında Kuklene'nin vakfa sağladığı gelir 57.387 akçadır. Cizye ve ispençe mükellefi olarak 208 nefer kaydedilmiştir. Bu rakamlar vakfın kendi köylerinde her yıl tahrir yaptırdığını, vergi mükellefleri ve aynî vergileri toplayacağı tarımsal mahsul miktarı ile ilgili bilgileri güncellediğini göstermektedir.

1636 yılında Kuklene gelirleri 42.368 akçaya düşmüştür. Cizye ve ispençe mükellefi nefer adedi 157 olarak kaydedilmiştir. 1637'de gelirler 45.528 akçaya yükselmiştir. Cizye ve ispençe mükellefi nefer sayısı 180 olarak verilmiştir. 1638'de yine 180 nefer mükellef kayıtlıdır. 1641 yılında ise Kuklene gelirleri 63.650 akçaya yükselmiştir. Cizye ve ispençe mükellefi nefer adedi 196 olarak kayıtlıdır.

¹³ MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

1636 yılında nakdî vergi gelirlerindeki azalma daha ayrıntılı olarak ele alınabilir. 1632 yılı ile 1636 yıllarında Kuklene köyünden elde edilen nakdi gelirleri karşılaştırmak mümkündür. Buna göre 1632'de cizye ve ispençe mükellefi 201 nefer toplam 19.095 akça vergi ödemektedir. 1636 yılında ise sadece 157 mükellef 14.915 akça gelir ödemektedir. *Dönüm-i bâgât* resmi de 29.117 akçadan 20.117 akçaya düşmüştür. Kiraz, keten ve ipekten alınan öşür vergilerinde de düşüş vardır. Aynı vergi kalemlerinde düşüş diğer köylerde de görülmektedir.

Vakıf 1632 ve 1633 mali dönemleri defterlerine göre Kızıl Hisâr adlı yerleşimden gelirlerini iltizam yöntemi ile toplamaktadır. Bu nedenle gelir kalemlerinin açık dökümü defterde yer almamaktadır. Kızıl Hisâr mukataası 60.000 akça gelir getirmektedir ve mültezim İbrahim Bey'dir. 1634 ve 1635 yıllarında da aynı rayicden İbrahim Bey ile Ali Çelebi *ber-vech-i iştirâk* bu mukataa bölgesini iltizama almışlardır. 1635 yılında Vodene ve civarındaki köyler de bir mukataa bölgesi olarak düzenlenmiş ve toplam 127.610 akça bedel ile iltizam edilmiştir. 1636 ve 1637 yıllarında Kızıl Hisâr yine 60.000 akça iltizam geliri getirmektedir. 1638 yılında Kızıl Hisârın mukataa bedeli 65.000 akçaya, 1641 yılında ise 75.000 akçaya yükselmiştir.

1632 yılı defterinde Filibe'de vakfa gelir getiren akarlar kiraya veya iltizama verilmiş ve gelirler *Mahsûl-i nefis-i Filibe* başlığı altında ayrıca kaydedilmiştir. Vakıf Filibe merkezinden 160.490 akça gelir temin etmektedir. Gelirlerin ayrıntılı dökümü Tablo 4'de verilmektedir.

Tablo 4: Mahsûl-i nefis-i Filibe¹⁴

Mahsûl	Gelir (Akça)
Mu'accele-i dekâkîn	115.300
İcâre-i dekâkîn	30.001
Öşr-i dekâkîn	3.239
Mukata'a-i hamam-ı cisir	8.000
Mukata'a-i hamam-ı tahte'l-kal'a	1.000
Mukata'a-i zemîn-i tahte'l-kal'a	1.800
İcâre-i zemîn-i kabr-i merhûm Şeyhî Efendi	1.000
Zemîn-i buzhâne	150

¹⁴ MAD 749.

Vakıf dükkanlarını *icâreteyn* yöntemi ile işletmektedir. Peşin alınan *icâre-i mu'accele*nin yanı sıra defterde *icâre-i dekâkîn* olarak kayıtlı gelirleri “*icâre-i mu'accele*” olarak anlamak gerekir. Dükkânların sayısı belli olmamakla birlikte çok sayıda oldukları ve yıllık bütçenin önemli bir gelir kalemi olduğu görülmektedir. Cârî yılda kentsel gelirlerin yüksek olmasının temel nedeni de *mu'accele* gelirlerinin bu yıl toplanmış olmasıdır. Vakfın biri kale dibinde biri köprü civarında iki hamamının olduğu görülmektedir.

1633 yılında bu gelirler 46.446 akçaya inmiştir. Gerçekte dükkân kiralarında dikkate değer bir değişim yoktur. Şeyhi Efendi kabrinin zemini kiraya verilmemiş ve 1.000 akçalık bir gelir kaybı doğmuştur. Kale dibindeki hamam iltizam edilmediğinden 1.000 akçalık bir gelir kaybı daha oluşmuştur. Buna karşılık önceki yıl 8.000 akçaya iltizam edilen köprü hamamı bu yıl 9.500 akçaya iltizam edilmiştir. Gelirlerdeki düşüşün asıl nedeni dükkânların 115.000 akça civarında olan *icâre-i mu'accele* gelirlerinin bu yıl yer almamasıdır. Toplam gelir rakamının önceki yıla göre düşük olmasının nedeni de budur. Dahası bu durum 1632 dönemindeki yüksek gelirin *icâre-i mu'accele* alınmasından kaynaklanan istisnai bir durum olduğunu göstermektedir.

1634 yılında Filibe'deki akarlardan elde edilen *mukata*'a ve kira gelirleri 43.922 akçaya düşmüştür. Kale dibindeki hamam ile zeminin kaydı yoktur. 1635 yılında da bazı gelir getirici mülkün kaydı yer almamakla birlikte gelirler 64.984 akçaya yükselmiştir. 1636 yılında gelirlerin yeniden 43.338 akçaya düştüğünü görmekteyiz. 1637'de gelirler 42.798 akçaya gerilemiştir. Köprü hamamı iltizam gelirleri ise 10.000 akçaya yükselmiştir. 1638'de Filibe akarlarından 43.471 akça elde edilmektedir. Köprü hamamı yine 10.000 akça bedelle iltizam edilmiştir. 1641 yılında Filibe'deki vakıf akarlarından gelirler 50.000 akça civarına yükselmiştir. Köprü hamamı yine 10.000 akçaya iltizama verilirken, kale dibindeki hamam yeniden iltizam edilmiştir ve 7.000 akça gelir getirmektedir.

1632 yılında vakfın Filibe kazâsı haricindeki kazâlardan elde ettiği 64.276 akçalık gelirleri de ayrı bir başlık altında listelenmiştir. Tablo 5'te verilen bu gelirler çok farklı kazâlardan elde edilen gelirleri içermektedir ve vakfın gelir kaynaklarının yaygınlığını ve çeşitliliğini göstermektedir. Buna göre vakfın gelirleri arasında Bursa ve Edirne'de dükkânları, Malkara, Edirne ve Aydıncık (Edincik)'da iltizam usulü ile gelir temin ettiği yerleşimleri, Malkara'da bedesteni ve Selanik'te bostanları vardır.

İzleyen 1633 yılı muhasebe defterinde bu ana gelir kalemi hiç yer almamaktadır. Toplam gelirdeki düşüşün diğer temel sebebi de budur. Defterin neden bu gelirlerin muhasebesini içermediği mâlûm değildir. 1634 defterinde ise bu kalem 57.555 akça ile yeniden kayıtlıdır. Edirne'deki dükkân kiralari 17.555 akçaya düşerken bazı gelir kaynakları da bu yıl defterde yer almamaktadır. 1635 yılında ise gelirler 61.530 akçaya yükselmiştir. Edirne'deki dükkânların geliri yine 17.555 akçe olarak kayıtlıdır. Malkara'daki bedesten *icâre-i zemîn ma' bezistan* kaydı ile 3.920 akça ile yeniden kaydedilmiştir. 1636 ile 1638 yılları arasında bu gelirler önemli bir değişim göstermemiş, 1641 yılında ise gelirler 53.136 akçaya düşmüştür.

Tablo 5: Mahsûl-i kazâ-i Hârîce¹⁵

Mahsûl	Gelir (Akça)
Mukata'a-i karye-i Paşa der-kazâ-i Edrine	30.000
Mukata'a-i karye-i Gürser der-kazâ-i Malkara	6.000
İcâre-i dekâkîn der-kazâ-i Edirne	19.026
İcâre-i bezistan der-kazâ-i Malkara	3.000
Mukata'a-i karye-i Tutlu der-kazâ-i Aydıncık	4.500
Mukata'a-i bostan der-kazâ-i Selanik	1.000
İcâre-i dekâkîn ma'a zemîn-i odahâ der-kazâ-i Brusa	750

1632 muhasebe defteri daha sonra *furûhthâ-i gallât* başlığı altında 114.524 akçalık gelir kaydetmiştir. Bu gelir kalemi vakfın cari yıl mahsulünden ve anbardaki hububattan yaptığı satışlardan oluşmaktadır. Bu gelirin satılan 140 müdd 2 kile *gendüm* ve 112 müdd 16 kile karışık hububattan (*mahlût*) oluştuğu görülmektedir. 1633'te aynı gelir kalemi 94 müdd 11 kile *gendüm* ve 43 müdd 9 kile *mahlût* satışı ile 97.977 akçaya düşmüştür. Fiyatları tam olarak tespit edemesek de bu rakamlar hububat fiyatlarında bir artışı ima etmektedir. 1634 yılında ise hububat satışından gelirler 85.780 akçaya inmiştir. 62 müdd 2 kile *gendüm* ve 69 müdd 2 kile *mahlût* satılmıştır. Tahminen fiyatlar bu yıl düşmüştür. Satılan hububat miktarı ile elde edilen gelirleri karşılaştırdığımızda 1637 ve 1638 yıllarında fiyatların önemli ölçüde arttığını tahmin ediyoruz ki bu sonuç vakfın 1636 yılından itibaren nakdi vergi gelirleri ile öşr gelirlerini düşüren bir kriz olduğu tahmini ile de uyum içindedir.

¹⁵ MAD 749.

Tablo 6: Furûthâ-i gallât¹⁶

Sene	Gendüm	Mahlût	Gelir (akça)
1632	140 m 2 k	112 m 16 k	114.524
1633	94 m 11 k	43 m 9 k	97.977
1634	62 m 2 k	69 m 2 k	85.780
1635	73 m 5 k	51 m 17 k	52.369
1636	76 m 11 k	67 m 6 k	56.502
1637	69 m 12 k	44 m 2 k	87.240
1638	73 m 12 k	65 m 12 k	88.328
1641	55 m	57 m	41.255

1632 yılı muhasebe defteri bundan sonra *vuzi'a-zâlik* (toplam giderler) ana girişi altında *Mahsûl-i sene-i mezbûr* başlığı altında toplam 295 müdd 19 kile aynı ürün tahsil edildiğini, bunun 167 müdd 17 kile gendüm ve 128 müdd 2 kile diğer hububattan oluştuğunu kaydetmektedir. *Minhâ* başlığı altında bu hububatın sarf edildiği bazı yerler kayıtlıdır. 252 müdd kadarı satılarak 114.024 akça gelir temin edilmiştir. 16 müdd 15 kile gendüm ile 12 müdd 16 kile hububat *hisse-i tevliyyet* olarak verilmiş, birer müdd gendüm ve hububat kâtibe, on müdd gendüm '*âdet-i müderris efendi berây-ı halife-i medrese*, birbuçuk müdd kadar *mahlût* ise '*alîk-i müsafirân* olarak verilmiştir.

Tablo 7: Toplam nakdi giderler (*vuzi'a-zâlik*) – (akça)¹⁷

1634 (H. 1043-44)	439.432
1635 (H. 1044-45)	518.226
1636 (H. 1045-46)	383.217
1637 (H. 1046-47)	426.805
1638 (H. 1047-48)	433.919
1641 (H. 1050-51)	411.608

¹⁶ m = müdd, k = kile. MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

¹⁷ MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

Tablo 8: Toplam mahsul tahsilatı¹⁸

Sene	Mahsûl
1632 (H. 1041-42)	295 müdd 19 kile
1633 (H. 1042-43)	220 müdd 16 kile
1634 (H. 1043-44)	160 müdd 6 kile
1635 (H. 1044-45)	176 müdd 19 kile
1636 (H. 1045-46)	201 müdd 11 kile
1637 (H. 1046-47)	162 müdd 3 kile
1638 (H. 1047-48)	195 müdd 4 kile
1641 (H. 1050-51)	159 müdd 12 kile

1633 yılı defteri ise toplam mahsul miktarını 117 müdd 5 kile gendüm ve 103 müdd 11 kile *mahlût* olmak üzere 220 müdd 16 kile olarak vermektedir. Mahsul miktarı düşmüştür. Ancak muhtemelen bu sadece vakfın kırsal gelirlerini değil bölgesel tarımsal ekonomiyi etkileyen bir gelişmeden kaynaklanmaktadır. Hububat fiyatları da tarımsal üretimdeki bu düşüşten dolayı yükselmiş olmalıdır. Daha sonra *minhâ* girişi altında *hisse-i tevliyet* ve önceki yıl da olduğu gibi diğer bazı aynî ödemeler kaydedilmiştir.

1634 yılında *vuzi 'a-zâlik* terimi altında 439.432 akça kayıtlıdır. Defter ilk olarak *mahsûl-i öşr-i gallât fi sene-i mezbûre* başlığı altında 160 müdd 6 kile hububat tahsil edildiğini kaydetmiştir. Bunun 81 müdd 7 kilesi gendüm 78 müdd 19 kilesi ise *mahlût*tur. Bundan *minhâ* başlığı altında 8 müdd 2 kile gendüm ve 7 müdd 17 kile *mahlût* olmak üzere aynî olarak *hisse-i tevliyet* verilmiş ayrıca önceki yıllarda olduğu gibi müderris ve kâtibe aynî ödemeler yapılmıştır. Toplam pirinç tahsili ise 14 müddür ki bunun 1 müdd 8 kilesi yine *hisse-i tevliyyet* olarak ödenmiş kalanı anbara bırakılmıştır.

1635 yılında toplam mahsul miktarı 176 müdd 19 kiledir. *Hisse-i tevliyyet* olarak yapılan aynî ödemeler içinde 23 müdd 14 kile buğday (gendüm) ödemesi de bulunmaktadır. Bunun 10 müdd 5 kilesinin '*an-öşr*, 12 müdd 19 kilesinin ise '*an-salâriyye* olarak ödendiği görülmektedir. İlginç bir nokta vakfın nakdî tahsil ettiği vergiler ile nakdî bedelleri tahsil edilen öşr gelirlerindeki düşüşe karşılık 1636 yılı aynî mahsul tahsilâtının yüksek olmasıdır. Buna rağmen 1637 ve 1638

¹⁸ MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

yıllarında aynı tahsil edilen mahsulün düşük olması bu yıllarda yükseldiği tahmin edilen hububat fiyatları ile uyumludur.

1632 tarihli deftere de daha sonra *mevâcib* ödemeleri kaydedilmiştir. Yıllara göre *mevâcib* ödemeleri tablo 9'da verilmektedir. *El-mevâcibât ma' deyn-i 'atîk* başlığı altında 212.536 akça kayıtlıdır. Bunun 177.551 akçası tevliyyet ve maaş ödemelerine gitmiştir, 7.485 akçası diğer giderler ve 27.500 akçası borç ödemeleridir. *Şart-ı vâkıf* uyarınca tevliyyet ve Filibe kadısına ödenen vakfa nezaret ücreti 57.041 akçadır.

1633 yılı defterinde *mevâcib* ödemeleri ile borç geri ödemeleri 157.790 akçaya düşmüştür. Bu meblağın içinde yer alan *hisse-i tevliyyet* ve nezaret nakdî ödemeleri önceki yıla nazaran düşüktür. 1634 yılında *mevâcib* ve borç ödemeleri 202.982 akçaya yükselmiştir. 44.898 akça nezaret ve tevliyyet için yine *şart-ı vâkıf* olarak ödenmiştir. Daha sonra daimi çalışanların maaş kayıtlarına geçilmiştir. 1635 yılında *mevâcib* ve borç ödemeleri 241.452 akçadır. 1636 yılında ise maaş ve tevliyyet ödemeleri 159.441 akçadır. Bunun 39.791 akçası -ki önceki yıllara nazaran düşüktür- *nezâret ve hakk-ı tevliyyet* olarak ödenmiştir. Maaş ödemeleri tek başına 119.690 akçadır ve borç ödemesi kaydı bulunmamaktadır. 1637 yılında vakfın nezareti için eski ve yeni Filibe kadısına toplam 1.440 akça ve tevliyyet olarak 38.782 akça ödenmiştir. Aynı yıl *mevâcib* ödemeleri muntazaman yerine getirilmiştir ve borç ödemesi kaydı yoktur. 1638 yılında ise *mevâcib* ödemeleri tamamen 1637 yılı ile aynıdır ve toplam 124.580 akçadır.

Tablo 9: Vakıf kadroları ve maaş ödemeleri – (akça)¹⁹

	1632		1633		1634		1635		1636		1637		1638		1641	
Hademe-i medrese ²⁰	13	28.800	13	28.800	13	28.800	13	28.800	13	24.160 ²¹	13	28.800	13	28.800	13	28.800
Hademe-i cami-i şerif	24	19.290	24	19.290	25 ²²	20.010	25	21.940	25	20.140	25	20.140	25	20.140	27	21.940
Hademe-i 'imâret	26	34.560	25	34.200	25	34.600	25	34.600	26	34.600	26	34.600	26	34.600	25	34.600
Küttâb ve câbiyân	10	14.400	10	14.400	10	14.400	10	14.400	10	14.400	10	14.400	10	14.400	10	14.400
Cemâ'at-i kazâ-i hârice	29	23.460			25	23.220	20	26.390	20	26.390	22	26.640	22	26.640	18	
Toplam ²³	102	120.510	72	96.690	98	121.030	93	126.130	94	119.690	96	124.580	96	124.580	93	

¹⁹ *Cihet* olarak yapılan ödemeler dâhildir. Örneğin "hademe-i cami-i şerif" için verilen rakamlar maaş ödemelerinin yanı sıra 1632 ile 1635 arasında her yıl 390 akça; 1636 ile 1638 arasında her yıl 520 akça ve 1641 yılında 350 akça *cihet* ödemesini de içermektedir.

²⁰ Dokuz talebe ile birlikte.

²¹ On aylık maaş ödemesidir.

²² Yeni bir hafız-ı ecza-i şerif.

²³ Dokuz talebe ile birlikte.

1632 yılında *cemâ'at-i hademe-i medrese* kadrosunda müderris efendiye 21.600 akça, *mu'îd*'e 2.520 akça, dokuz talebeye her birine yevmi bir akçadan 3.240 akça, *bevvâba* 760 ve *hafız-ı kütübe* 760 akça ödenmektedir.

Aynı yıl *cemâ'at-i câmi-i şerîf* başlığı altında 19.290 akça maaş ödemesi yapılmıştır. Bu kesim içinde yirmidört ayrı görev kayıtlıdır ki Tablo 10'da gösterilmiştir. Tablonun sonunda yer alan iki ödeme ise daimi bir kadro için değil camiide hizmet karşılığı yapılan ödemelerdir. Bazı kimseler birden fazla görev üstlenmektedir. Örneğin Osman Efendi'nin vakıfda dört farklı görevi bulunmaktadır.

Tablo 10: Cemâ'at-i cami-i şerif²⁴

Görevlinin Adı	Görev Türü	Maaş
Şeyh İsmail Efendi	Vâ'iz	1.800
Osman Efendi	Mütekâ'id	1.080
Osman Efendi	Hatîb	1.800
Mehmed Efendi	İmâm	1.800
Osman Efendi	Ser-mahfil	720
İbrahim çelebi	Mü'ezzin	1.440
Kaya	Mü'ezzin-i sâni	1.080
Mehmed	Salâ-hân	360
İbrahim	Salâ-hân	720
Osman Efendi	Kâri'-i Muhammediyye	1.080
İbrahim Efendi	Mu'arrif	720
Mehmed	Devr-hân	540
Yusuf Efendi	Devr-hân	360
Mehmed	Devr-hân	360
Halil Efendi	Buhûrî	720
Abdurrahman	Cüz-hân	360
Mustafa	Cüz-hân	360
Hasan Halife	Cüz-hân	360
Ali	Türbedâr	720
Mehmed	Tekyeci	360
İbrahim	Cüzhân	360
Ahmed Efendi	Cüzhân	360
Hacı Mehmed	Aşr-hân	720
Mehmed	Kayyım	720
'Âdet-i (...)		300
'Âdet-i kanâdil-i minâre		900

²⁴ MAD 749.

1632 yılında *cemâ'at-i hademe-i 'imâret* için 34.560 akça ödenmiştir. Bu kadro altında yirmi altı kişi istihdam edilmektedir ki Tablo 11'de verilmiştir. Bazı kimseler birden fazla görev üstlenmektedir. Abdalbâki Çelebi imaret şehididir. Aynı zamanda imaretin nazırı ve vekilharcın kâtibidir. Mehmed Efendi kiler ve anbar ile ilgili birçok görevi üstlenmiştir.

Tablo 11: Cemâ'at-i hademe-i imaret²⁵

Görevlinin Adı	Görev Türü	Maaş
Abdalbâki Çelebi	Şeyh-i 'imâret	3.600
Abdalbâki Çelebi	Nâzır	7.200
Abdalbâki Çelebi	Kâtib-i vekil-i harc	1.440
Mehmed Efendi	Kilârî	1.440
Ahmed Efendi	Kâtibü'l-asl	3.600
Hızır Çelebi	Vekil-i harc	1.440
Mehmed	Nakib-i 'imâret	1.440
Hasan	Gendüm-küb	1.440
İbrâhim	Ferrâş	720
Osmân	Ser-tabbâh	1.080
Musli	Tabbâh	720
Abdi	Tabbâh	720
	Hâfız-ı bezistân	720
	Musluk	360
	Hammâl-ı gûşt	360
Mehmed	Kâse-şûy	720
İbrâhîm	Sakâ-yı 'imâret	720
Mehmed	Ahurî	720
Mehmed Efendi	Kilarî	1.440
Mehmed Efendi	Kâtib-i anbar	720
Mustafa	Anbarî-i bevvâb-ı 'imâret	720
Ali	Bevvâb	720
Emrullah Dede	Sakâ-yı harem-i câmi-i şerîf	360
Mehmed	Hime-ber	720
Mehmed	Mühürdâr	720
Mehmed Dede	Mühimmatî	720

²⁵ MAD 749.

Vakıf biri suvârî olmak üzere *cübât ve küttâb* kadrosu altında altı *câbi* ve dört *kâtib* istihdam etmektedir. Ancak vakfın bunlardan ayrı beş *câbisi* ve altı *kâtibi* daha vardır. *Kâtib*lerden üçü yukarıda imâret çalışanları arasında sayılmıştır. Diğer üç *kâtib* ile beş *câbi* ise aşağıda Tablo 13’de verilen *cemâ’at-i kazâ-i hârice* içinde yer almaktadır.

Cübât ve küttâb kadrosunda yer alan *câbi* ve *kâtib*ler belirli yerleşimlerin tahriri ve oraların gelirlerinin toplanması ile görevlidir. Bir tanesi süvari *câbi* olarak, bir *câbi* de dükkân kiralarnın toplanması ile görevlidir. Bunlara ilaveten *cemâ’at-i kazâ-i hârice* kadrosu içinde yer alan bir *câbi* ve bir *kâtib* aylık kira gelirlerinin kaydı ve toplanması, üç *câbi* Aydıncık, Malkara ve Bursa’dan vakıf gelirlerinin toplanması, iki *kâtib* ve bir *câbi* de geriye kalan köylerin tahriri ve gelirlerin toplanması ile vazifelidir.

Tablo 12: *Cübât ve küttâb*

<i>Câbi-i dekâkîn</i>	1.440
<i>Câbi-i Kuklene</i>	1.440
<i>Kâtib-i Kuklene</i>	1.440
<i>Câbi-i Vodene</i>	1.440
<i>Kâtib-i Vodene</i>	1.440
<i>Câbi-i Kara Ağaç</i>	1.440
<i>Kâtib-i Kara Ağaç</i>	1.440
<i>Câbi-i Kızıl Hisâr</i>	1.440
<i>Kâtib-i Kızıl Hisâr</i>	1.440
<i>Câbi-i süvârî</i>	1.440

Cemâ’at-i kazâ-i hârice altında yirmi dokuz kişi kayıtlıdır. Bu kadro altında *mescid-i atîk* ve *mescid-i cedîd* ve bazı köylerdeki mescidlerin imâm ve müezzin benzeri çalışanlarının maaşları ile bazı köylerdeki *câbi* ve *kâtib*lerin maaşları yer almaktadır. Böylece vakıfda toplam 93 kişi ve 9 talebe daimi kadroda maaşla istihdam edilmektedir.

Tablo 13: Cemâ'at-i kazâ-i hârice²⁶

İmâm-ı mescid-i atfık der-kazâ-i Edirne	1.800
Mü'ezzin-i mescid-i atfık der-kazâ-i Edirne	1.080
Kayyım-ı mescid-i atfık [der-kazâ-i Edirne]	1.080
İmâm-ı mescid-i cedîd der-kazâ-i Edirne	1.080
Mü'ezzin-i mescid-i cedîd der-kazâ-i Edirne	1.080
Eczâ-hânân (10 nefer)	3.600
Yasin-hânân	1.080
İmâm-ı [karye-i] Kiliselü	420
Kâimmakâm-ı müteveli	2.520
Kâtib-i müşâhere	1.080
Câbi-i müşâhere	1.080
Kâtib-i kura	1.080
İmâm-ı mescid-i karye-i Pâşâ der nâhiye-i Çöke	720
İmâm-ı mescid-i karye-i Çöke der nâhiye-i Çöke	360
Câbi-i kura	1.440
Câbi-i kura	720
Câbi-i bezistân der kazâ-i Malkara	1.080
Pâs-bân-ı bezistân	1.080
Câbi-i Aydınçık	360
Câbi-i Hâcî Piri	720

1632 tarihli defterde izleyen başlık *be-cihet-i harc-ı kazâ-i hârice*dir ki 7.485 akça masraf kayıtlıdır. Mescidlerin *şem'-i revgan* giderleri ile mahkeme ve muhasebe giderleri, vakfın Selânik, Edirne ve Malkara'daki gelirlerinin toplanması için câbi ve kâtiblere ödenen *harc-ı râhlar* ve benzeri sâir harcamalar burada yer almaktadır. Defter daha sonra bazı borçların geri ödenmesi kayıtlarını vermiştir ki toplam 27.500 akçalık borç ödemesi yapılmıştır. 1633 tarihli defter toplam 28.013 akça, 1634 tarihli defter ise 36.054 akça borç ödemesi kaydetmektedir. 1635 yılında 65.000 akçalık bir borç geri ödemesi kaydedilmiştir. 1636, 1637 ve 1638 yıllarında borç ödemesi kaydı bulunmamaktadır.

²⁶ MAD 749.

1632 tarihli defterde bundan sonra *ziyâdetü'l-masraf ani'l-mahsûl* girişi altında 18.013 akça kayıtlıdır. Bu bütçe açığı kaydı olmakla birlikte defter tamirat giderlerini kaydetmeye devam etmiştir. İcmal muhasebe defteri muhasebe akışı bakımından daha düzenlidir. Tamirat giderlerinden sonra söz konusu bütçe açığını kaydetmiştir.

1633 tarihli defterde ise 36.054 akçalık bir açık kaydetmektedir. 1634 defteri ise *sahhü'l-bâkî ba'de'l-harc ve'l-mevâcib beray-ı yedek* başlığı altında 23.377 akça bütçe fazlası kaydetmektedir. 1635 yılı muhasebe defterinde ise aynı başlık altında 3.603 akçalık bütçe fazlasına yer vermektedir. 1636 yılı muhasebesi 601 akça, 1637 bütçesi 132 akça, 1638 bütçesi ise 767 akça bütçe fazlası kaydetmektedir.

1632 yılında tamirat giderleri 204.647 akça gibi aşırı yüksek bir meblağdır. Bunun neredeyse tamamı, 203.552 akçası *be-cihet-i meremmât-ı nefis-i Filibe* ana başlığı altında kayıtlıdır. 1.092 akçesi ise Filibe dışındaki kazâlar için masraf yazılmıştır. İcmal muhasebe defterinde bu giderlerin başlığı *be-cihet-i meremmât-kerden-i dekâkîn ve medrese ve hamâm ve bağçe ve câmi'-i vakf ve matbah-ı 'imâret ve anbâr ve değirmen ve bezistân ve odahâ ve gayruhû* olarak verilmiştir. Bu kadar yaygın ve maliyetli tamiratların üstlenilmesi bir afetin izlerini taşımaktadır. Tamirat masrafları ile ilgili kayıtlar tablo 14'de verilmiştir. En büyük meblağ 160.000 akça ile dükkanların tamiratına sarf edilmiştir.

Tablo 14: 1632 senesi (H. 1041-42) tamirat giderleri²⁷

Dekâkîn	160.000
Medrese	20.000
Hamâm-ı tahte'l-kal'a	12.000
Eczâ-yı şerîf berây-ı türbe-i merhûm	750
Sandık berây-ı eczâ-yı şerîf	180
Dekâkîn	32.358
Kazgan berây-ı matbah-ı 'imâret	1.160
Hamâm-ı cisir	1.320
Müsterâh der-kurb-ı medrese	330
Bağçe berây-ı matbah-ı harîm-i câmi'-i şerîf	3.766
Hâne-i vakf ²⁸	177
Matbah-ı 'imâret	490
Bâb-ı hime	74
Anbâr-ı vakf	455
Göz-i matbah-ı 'imâret pâk-kerden	300
Maşraba (?) berây-ı şorbâ-yı suhte ve âb	192
Bezistan der-kazâ-i Malkara	250
Odahâ der-kazâ-i Edirne	845

1633 yılında da tamirat giderleri 86.168 akça gibi yüksek bir meblağdır. 1634 yılında ise tamirat giderleri 10.005 akçaya düşmüştür. Dükkanlar, hamam ile mutfagin küçük onarımları dışında kazan ve tas yenileme gibi küçük maliyetler kayıtlıdır. 1635 yılında tamirat giderleri 28.255 akçaya yükselmiştir. Sıradan onarımların yanı sıra 16.667 akçaya hamam tamir ettirilmiştir. 1636 yılında tamirat giderleri sadece 7.991 akçadır. 1637'de 16.487 akça, 1638'de 21.205 akça, 1641'de ise 12.822 akçadır.

1632 yılı ana muhasebe defteri daha sonra *ani'l-mübâya 'ât* başlığı altında 220.928 akça tutan satınalım masraflarını içermektedir. Bunun 203.054 akçası *be-cihet-i harc-ı matbah-ı 'imâret* olarak listelenmiştir. En mühim gider kalemi ekmek satın alımı için ödenen 116.981 akçadır. Satınalımların tablosu aşağıdadır. Defterde ayrı bir başlık altında kaydedilen 11.526 akçalık gider de aslında imaret mutfagi ile ilgili nohud, zaferan, nişasta gibi gıda malları ile diğer

²⁷ MAD 749.

²⁸ Bu hânedede Abdalbâki Çelebi sâkindir.

bazı cari giderlere aittir. Burada kaydedilen ürünler ile Berât, Regâib kandilleri ve Cuma geceleri ile Ramazan ve Kurban bayramı gibi mübarek sayılan günlerde yemek pişirilmektedir. Ayrıca aşure günlerinde aşure hazırlandığı da anlaşılmaktadır.

Tablo 15: 1632 senesi (H. 1041-42) imâret harcamaları²⁹

Ürün	Miktar	Toplam (Akça)
Nân becâ-yı fodla		116.981
Güşthâ-i îdeyn	1 kantar	3.960
Revgan-ı sâde	655 kıyye	13.795
Asel-i sâfî	732 kıyye	11.010
Erz-i (...)	345,5 kile	20.675
Gendüm berây-ı şorba-i 'imâret	256 kile	9.770
Badam		12.960
Nemek	1.298 kıyye	3.894
Şem'-i asel berây-ı leyle-i Berât		450
Kurşun berây-ı levâzım-ı medrese	1079 kıyye	12.306
Şem'-i revgan berây-ı câmi'-i şerîf ve matbah-i 'imâret		862
Mevîz-i siyah ve mevîz-i sürh	728 kıyye	7.246
Aluv ve pestil ve incir	204 kıyye	1.868
Nohud ve fülful		292
Şir-revgan berây-ı kanâdîl-i minâre	32 kıyye	512
Kâse-i hâki berây-ı levâzım-ı 'imâret		230
Nişasta	30 kıyye	434
Za'ferân	70 dirhem	300
Badam berây-ı îdeyn	4 kıyye	132
Güşthâ-i müsaferât	4 kıyye	320
(...) berây-ı câmi	4 aded	120
Kâğıd berây-ı defter-i 'imâret		318

Vakfın maaş, tevliyyet ve borç ödemeleri ile tamirat giderleri dışında kalan toplam satın alım masrafları ile mutfak harcamaları tablo 16'da

²⁹ MAD 749.

sunulmaktadır. 1633 yılında bütün bu satın alımlar için 215.841 akça ödenmiştir. Bunun 192.640 akçası mutfak harcamalarıdır. Ekmek satın alımı için önceki yıla göre daha fazla, 122.435 akça harcanmıştır. Mutfak harcamalarının düşük olmasının esas nedeni bir önceki yıl harcamaların içine kaydedilen kurşun satın alımının yer almamasıdır. Yine ayrı bir başlık altında 11.665 akça ile mutfak için yapılan baharat ve benzeri alımlar ile cari giderlerin kaydı verilmiştir.

1634 yılında satın alımlar 227.445 akçalık gider oluşturmuştur. Bunun 208.885 akçası mutfak harcamaları altında kaydedilmiştir. Ekmek alımı 127.833 akça ile yine en büyük gider kalemidir. 1635 yılında satın alım giderleri mutfak harcamalarının artışı nedeniyle yükselmiştir. 1636 yılında satın alım giderleri 215.785 akçadır. Bunun 200.984 akçası mutfak harcamalarıdır. İlâveten 10.884 akça dini gün ve geceler için pişirilen yiyecekler için yapılan harcama olarak kayıtlıdır. 1637 yılında bu harcamalar 15.056 akçaya çıkmıştır.

Tablo 16: Satın alım ve mutfak harcamaları - (akça)³⁰

	'Ani'l-mübâya'ât	Harc-ı matbah
1632	220.928	203.054
1633	215.841	192.640
1634	227.445	208.885
1635	248.519	224.334
1636	215.785	200.984
1637	245.516	224.328
1638	247.310	229.333
1641	192.785	

1632 yılı defteri daha sonra *be-cihet-i ihrâcât-ı matbah-ı 'imâret* başlığı altında 6.348 akçalık diğer giderleri listelemiştir. İzleyen defterde bu başlık 11.536 akça ile *be-cihet-i ihrâcât ve matbah-ı 'imâret* biçimindedir. Bu son giderler amele ve kalfa ücretleri ile talebelere et, pirinç, yağ ve bal parası olarak verilen meblağlara karşılıktır. 1634 yılında bu giderler 7.692 akça, 1635'de 9.139 akça, 1636'da 3.917 akça, 1637'de 6.132 ve 1638'de 3.478 akçadır.

³⁰ MAD 749, MAD 6513, MAD 15134.

1632 yılı defteri son olarak pirinç (erz-i sâfi), sadeyağ (revgan-ı sâde) ve balın ('asel-i sâfi) sarf edildikleri yerleri ve geriye anbarda kalan mevcutları kaydetmiştir. Bu kayıtları icmal muhasebe defterindeki kayıtlar ile birleştirerek özetlersek; dönem içinde satın alınan 345,5 kile pirinç ile önceki dönemden devreden 8,5 kile pirinçten sarf sonrası yaklaşık 6 kile kalmıştır. Satın alınan 655 kıyye sadeyağ ile devreden 40 kıyyeden 307 kıyyesi *leyâli-i cum'ât ve îdeyn*'de sarf edilmek üzere toplam 679 kıyye sarf edilmiş geriye 16 kıyye kalmıştır. 405 kıyye bal satın alınmış devreden 370 kıyye ile birlikte 737 kıyyesi *leyâli-i cum'ât* için harcanmış geriye 16 kıyye kalmıştır. Buğday ise 256 kile satın alınmış ve 4 kile evvelden devretmiş dönem sonunda anbarda sadece 4 kile kalmıştır. 1633–1638 arasındaki muhasebe defterleri ve 1641 yılı defteri de bu anbar hesaplarını muhasebe defteri sonunda içermektedir.

İncelediğimiz yaklaşık on yıllık dönem içinde (1632-1641) Şehâbeddin Paşa vakfının gelirlerinde önemli bir değişim veya gelir tahsilatında güçlük görünmemektedir. Vakıf maaşları düzenli ödemekte, mutfağı işletmektedir. Bütçe fazlası elde edildiği gibi bütçe açığı verilen yıllar da bulunmaktadır. Ancak meblağlar düşüktür ve vakfın işleyişini etkileyecek seviyede değildir. 1633 yılında mali etkisini Trakya'daki bazı vakıflar üzerinde gördüğümüz bir Marmara-Kuzey Ege depremi olmuştur.³¹ Şehâbeddin Paşa vakfının 1632 mali yılında üstlendiği devasa tamirat giderleri de bir afet ile ilişkilendirilebilir. Ancak vakfın *icâre-i mu'accele* gelirlerini bu yıl içinde tahsil etmiş olması ve vakfın ciddi bir ilave nakit gelire kavuşması da önemlidir. Böylece vakfın ihtiyaç duyulan tamirat işlerini 1632 yılında elde ettiği ilave gelirler ile yerine getirmiş olması da anlamlı bir açıklama olarak görünmektedir.

³¹ Nicholas Ambraseys, *Earthquakes in the Mediterranean and Midle East*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009, s. 481. Kayhan Orbay, "Gazi Süleyman Paşa Vakfı'nın Mali Tarihi ve 17. Yüzyılda Trakya Tarımsal Ekonomisi", *basılacak*.

MAD 749

217

Muhâsebe-i mahsûlât ve ihrâcât-ı 'imâret-i merhûm Şehâbeddîn Pâşâ tâbe serâhu der mahrûse-i Filibe 'an gurre-i Recebi'l-mürecceb sene 1041 ila gâyet-i Cemâziye'l-âhir sene 1042 der zamân-ı Muhammed el-mütevelli ve be-kalem-i kâtib-i 'imâret.

Asl-ı mâl-ı sene-i mezbûr ma'a bakiyye-i mâziye	620.098
'An Mahsûl-i sene-i mezbûre	606.261
'An bakiyye-i muhâsebe-i mâziye	13.837

Karye-i Kuklene 59.875

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 201	Beher kişi 70	14.070
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 201	Beher kişi 25	5.025
Mahsûl-i dönüm-i bâğât			29.117
Mahsûl-i 'âdet-i aġnâm ma'a [karye-i] Banişte			1.332
Mahsûl-i öşr-i kiras			1.686
Mahsûl-i öşr-i keten ma'a [karye-i] Banişte ve [karye-i] Panakiye			1.000
Mahsûl-i öşr-i piyaz ma'a [karye-i] Banişte			2.500
Mahsûl-i mukâta'a-i manastır			1.800
Mahsûl-i resm-i asiyâbhâ			75
Mahsûl-i resm-i bennâk			200
Mahsûl-i resm-i arusâne ve båd-ı hevâ ve tâpu-yı zemin			1.000
Mahsûl-i öşr-i harîr ma'a [karye-i] Banişte ve [karye-i] Panakiye			270
Mahsûl-i resm-i beytü'l-mâl			1.800

Karye-i Banişte 26.789

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 116	Beher kişi 25	5.810
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 116	Beher kişi 25	2.075
Mahsûl-i resm-i dönüm-i bâğât			14.200
Mahsûl-i öşr-i kiras			1.494
Mahsûl-i resm-i asiyâbhâ			75

Karye-i Vodene-i Bâlâ ma'a Zîr 41.281

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 122	Beher kişi 70	8.540
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 122	Beher kişi 25	3.050
Mahsûl-i resm-i dönüm-i bâğât			26.900
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			941
Mahsûl-i öşr-i harîr			60
Mahsûl-i resm-i manastır			1.400
Mahsûl-i resm-i tapu-yı zemin			300
Mahsûl-i resm-i arusâne			90

Karye-i Panakiye 11.523

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Neferen 47	Beher kişi 70	3.290
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Neferen 47	Beher kişi 25	1.075
Mahsûl-i resm-i dönüm-i bâğât			6.240
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			488
Mahsûl-i resm-i manastır			400
Mahsûl-i resm-i arûsâne ve båd-ı heva			30

218

Karye-i Kara Ağaç	31.520		
Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 78	Beher kişi 70	5.460
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 78	Beher kişi 25	1.950
Mahsûl-i resm-i dönüm-i bâğât			21.000
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			520
Mahsûl-i resm-i arûsâne			60
Mahsûl-i öşr-i harîr ma'a keten			20
Mahsûl-i resm-i manastır			1.000
Mahsûl-i resm-i çiftlik			1.510

Karye-i Novasel 4.455

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 19	Beher kişi 70	1.330
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 25	Beher kişi 25	625
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			300
Mahsûl-i kesim-i yaylak bedel-i öşr			2.170
Mahsûl-i öşr-i harîr			30

Karye-i Leskova 9.627

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 39	Beher kişi 70	2.730
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 71	Beher kişi 25	1.775
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			1.092
Mahsûl-i kesim-i yaylak bedel-i öşr			4.030

Karye-i Yavorova 8.879

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 54	Beher kişi 70	3.710
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 54	Beher kişi 25	1.350
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			967
Mahsûl-i kesim-i yaylak bedel-i öşr			2.852

Karye-i Dobroluk 6.524

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 41	Beher kişi 70	2.870
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 41	Beher kişi 25	1.025
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			1.079
Mahsûl-i kesim-i yaylak bedel-i öşr			1.550

Karye-i Giren 6.118

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 29	Beher kişi 70	2.030
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 35	Beher kişi 25	875
Mahsûl-i 'âdet-i ağnâm			1.415
Mahsûl-i kesim-i yaylak bedel-i öşr			1.798

Karye-i Pâşâ 380

Mahsûl-i cizye-i gebrân	Nefer 4	Beher kişi 70	280
Mahsûl-i ispençe-i gebrân	Nefer 4	Beher kişi 25	100

Mahsûl-i mukâta'a-i Kızıl Hisâr der 'uhde-i İbrâhim Beğ el-mültezim 'an gurre-i Recebi'l-mürecceb sene 1041 ila gâyet-i Cemâziye'l-âhir sene 1042 ber müceb-i sicill-i mahkeme 60.000

219

Mahsûl-i Nefs-i Filibe 160.490

Mahsûl-i mu'accele-i dekâkîn fi't-târîhi'l-mezbûr	115.300
Mahsûl-i icâre-i dekâkîn fi't-târîhi'l-mezbûr	30.001
Mahsûl-i öşr-i dekâkîn fi't-târîhi'l-mezbûr	3.239
Mahsûl-i mukâta'a-i hamâm-ı cısır fi't-târîhi'l-mezbûr	8.000
Mahsûl-i mukâta'a-i hamâm-ı tahte'l-kal'a fi't-târîhi'l-mezbûr	1.000
Mahsûl-i mukâta'a-i zemin-i tahte'l-kal'a fi't-târîhi'l-mezbûr	1.800
Mahsûl-i icâre-i zemin-i kabır-i merhûm Şeyhi Efendi fi't-târîhi'l-mezbûr	1.000
Mahsûl-i zemin-i buzhâne fi't-târîhi'l-mezbûr	150

Mahsûl-i Kazâ-i Hârice 64.276

Mahsûl-i mukâta'a-i karye-i Pâşâ der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	30.000
Mahsûl-i mukâta'a-i karye-i Gürser der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr	6.000
Mahsûl-i icâre-i dekâkin der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	19.026
Mahsûl-i icâre-i bezistân der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr	3.000
Mahsûl-i mukâta'a-i karye-i Tutlu der kazâ-i Aydıncık fi't-târîhi'l-mezbûr	4.500
Mahsûl-i mukâta'a-i bostan der kazâ-i Selânik fi't-târîhi'l-mezbûr	1.000
Mahsûl-i icâre-i dekâkîn ma'a zemin-i odahâ der kazâ-i Brusa	750

Furûhthâ-i gallât 114.524 be-esmân-ı muhtelif

Behâ-i Gendüm	Behâ-i Mahlût
Müdd 140	Müdd 112
Kile 2	Kile 16

Vuzi'a –zâlik

Mahsûl-i sene-i mezbûr Kıyye 295 Kile 19

Gendüm

Behâ-i Mahlût

Müdd 167

Kile 17

Müdd 128

Kile 2

Minhâ

Be-cihet-i hisse-i tevliyet

Be-cihet-i hisse-i tevliyet

Gendüm

Mahlût

Müdd 16 Kile 15

Müdd 12 Kile 16

Be-cihet-i 'âdet-i kâtib

Be-cihet-i 'alîk-i müsâfirân

Gendüm

[Mahlût]

Müdd 1

Müdd 1 Kile 10

Be-cihet-i 'âdet-i müderris efendi
berây-ı halife-i medrese

Be-cihet-i 'âdet-i kâtib

Müdd 10

Müdd 1

El-mevâcibât ma'a deyn-i 'atîk

212.536

Be-cihet-i nezâret ve hakk-ı tevliyet ber müceb-i şart-ı vâkıf **57.041**

Mevâcib-i nezâret-i Mevlânâ Kādı Efendi berây-ı nezâret

fi't-târîhi'l-mezbûr fi yevm 4

1.440

Be-cihet-i hisse-i tevliyet 'an öşr ve hums der kazâ-i hârice

55.601

Der kazâ-i Filibe 42.746

An hums der kazâ-i hârice 12.855

Cemâ'at-i hademe-i medrese 28.800

Mevâcib-i Mevlânâ Müderris Efendi fi't-târîhi'l-mezbûr	21.000
Mevâcib-i mu'îd efendi fi't-târîhi'l-mezbûr, fi yevm 7	2.520
Mevâcib-i talebe-i medrese fi't-târîhi'l-mezbûr	3.240
Neferen 9 beher kişi 1	
Mevâcib-i bevvâb-ı medrese fi't-târîhi'l-mezbûr	720
Mevâcib-i hâfiz-ı kütüb fi't-târîhi'l-mezbûr fi yevm 2	720

220

Cemâ'at-i câmi'-i şerîf 19.290

Mevâcib-i Şeyh İsmâil Efendi el-vâ'iz		
Fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 5	1.800
Mevâcib-i Osmân Efendi el-mütekâ'id		
Fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i Osmân Efendi el-hatîb fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 5	1.800
Mevâcib-i Mehmed Efendi el-imâm fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 5	1.800
Mevâcib-i Osmân Efendi ser-mahfil fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i İbrâhîm Çelebi mü'ezzin fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Kaya mü'ezzin-i sâni fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i Mehmed salâ-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i İbrâhîm Çelebi salâ-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Osmân Efendi kâri'-i Muhammediyye fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i İbrâhîm Efendi el-mu'arif fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed devr-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1,5	540
Mevâcib-i Yusuf Efendi devr-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Mehmed devr-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Halil Efendi buhûrî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Abdurrahman cüz-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Mustafa cüz-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Hasan Halife cüz-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360

Mevâcib-i Ali türbedâr fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed tekyeci fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i İbrâhim cüz-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Ahmed Efendi cüz-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Hâcî Mehmed Efendi 'aşır-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed kayyım-ı câmi'-i şerîf fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Be-cihet-i 'âdet-i meshûn(?) fi't-târîhi'l-mezbûr		300
Be-cihet-i 'âdet-i kanâdil-i minâre fi't-târîhi'l-mezbûr		90

Cemâ'at hademe-i 'imâret 34.560

Mevâcib-i Abdalbâki Çelebi şeyh-i 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 10	3.600
Mevâcib-i Abdalbâki Çelebi en-nâzır fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 20	7.200
Mevâcib-i Abdalbâki Çelebi kâtib-i vekil-i harc fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Mehmed Efendi kilâri fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Ahmed Efendi kâtibü'l-asl fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 10	3.600
Mevâcib-i vekil-i harc Hızır fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Mehmed nakîb-i 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Hasan gendüm-kûb fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i İbrâhim ferrâş-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Osmân ser-tabbâh-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i Musli tabbâh-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Abdi tabbâh-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720

221

Mevâcib-i hâfiz-ı bezistân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i musluk fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i hammâl-ı gûşt fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Mehmed kâse-şûy fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i İbrâhîm sakâ-yı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed ahurî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed Efendi kilarî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i Mehmed Efendi kâtib-i anbâr fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mustafa anbarî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Ali bevvâb-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Emrullah Dede sakâ-yı harem-i câmi-i şerîf fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i Mehmed hime-ber fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed mühürdâr fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i Mehmed Dede meremmâtî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720

Cemâ'at-ı cübât ve küttâb 14.400

Mevâcib-i câmi-i dekâkîn fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i câbi-i Kuklene fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i kâtib-i Kuklene fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i câbi-i Vodene fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i kâtib-i Vodene fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i câbi-i Kara Ağaç fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i kâtib-i Kara Ağaç fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440

Mevâcib-i câbi-i Kızıl Hisâr fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i kâtib-i Kızıl Hisâr ³² fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i câbi-i süvârî fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440

Cemâ'at-i kazâ-i hârice**23.460**

Mevâcib-i imâm-ı mescid-i atîk der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 5	1.800
Mevâcib-i mü'ezzin-i mescid-i atîk der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i kayyım-ı mescid-i atîk fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i imâm-ı mescid-i cedîd der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i mü'ezzin-i mescid-i cedîd der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i eczâ-hân		3.600
Nefer 10 Beher kişi 1		
Mevâcib-i Yasin-hân fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i imâm-ı mescid-i Kiliselü fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	420
Mevâcib-i kâ'im-makâm-ı müteveli fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 7	2.520
Mevâcib-i kâtib-i müşâhere fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i câbi-i müşâhere fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i kâtib-i kura fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080

222

Mevâcib-i imâm-ı mescid-i karye-i Pâşâ der nâhiye-i Çöke fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
---	-----------	-----

³² Katip yanlışlıkla Kara Ağaç yazmıştır.

Mevâcib-i imâm-ı mescid-i karye-i Devek (?) der nâhiye-i Çöke fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i câbi-i kura fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 4	1.440
Mevâcib-i kâtib-i kura fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720
Mevâcib-i câbi-i bezistân der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i pâs-bân-ı bezistân der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 3	1.080
Mevâcib-i câbi-i Aydınçık fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 1	360
Mevâcib-i câbi-i Hâcî Piri (?) der mahrûse-i Brusa fi't-târîhi'l-mezbûr	fi yevm 2	720

Be-cihet-i harc-ı kazâ-i hârice **7.485**

Behâ-i şem'-i revgan berây-ı mescid-i atik der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr fi yevm 1		360
Behâ-i şem'-i revgan berây-ı mescid-i cedîd fi't-târîhi'l-mezbûr		120
Be-cihet-i emr-i şerîf berây-ı ölçüm-i bâğât der kazâ-i Aydınçık fi't-târîhi'l-mezbûr		2.060
Be-cihet-i harc-ı mahkeme berây-ı rüsûm-ı sicil ma'a hüccet ve defter-i dönüm-i bağât der kazâ-i Aydınçık fi't-târîhi'l-mezbûr		750
Be-cihet-i harc-ı mahkeme der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr		35
Be-cihet-i harc-ı muhâsebe der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr		160
Be-cihet-i harc-ı râh der kazâ-i Selânik fi't-târîhi'l-mezbûr		1.000
Be-cihet-i harc-ı râh der kazâ-i Aydınçık ma'a Brusa fi't-târîhi'l-mezbûr		2.365
Be-cihet-i harc-ı râh der kazâ-i Edirne ma'a Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr		635
Be-cihet-i eda-yı deyn-i atik berây-ı Karakaşzâde Mustafa Çelebi fi't-târîhi'l-mezbûr		17.000
Be-cihet-i eda-yı deyn-i atik berây-ı Musa Subaşı fi't-târîhi'l-mezbûr		10.500

Yekûn 27.500

Ziyâdetü'l-masraf ani'l-mahsûl 18.013**Be-cihet-i meremmât-ı nefsi-i Filibe 203.552**

Meremmet-i dekâkin ber mûceb-i hüccet-i Kâdı Efendi fi't-târîhi'l-mezbûr	160.000
Meremmet-i medrese ber mûceb-i hüccet-i [Kâdı] Efendi fi't-târîhi'l-mezbûr	20.000
Meremmet-i hamâm-ı tahte'l-kal'a ber mûceb-i hüccet-i [Kâdı] Efendi fi't-târîhi'l-mezbûr	12.000
Meremmet-i eczâ-yı şerîf berây-ı türbe-i merhûm	750
Meremmet-i sandık berây-ı eczâ-yı şerîf	180
Meremmet-i dekâkin fi't-târîhi'l-mezbûr	32.358
Meremmet-i kazgan berây-ı matbah-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	1.160
Meremmet-i hamâm-ı cısır fi't-târîhi'l-mezbûr	1.320
Meremmet-i müsterâh der kurb-ı medrese fi't-târîhi'l-mezbûr	330

223

Meremmet-i bağçe berây-ı harim-i câmi'-i şerîf fi't-târîhi'l-mezbûr	3.766
Meremmet-i hâne-i vakf-ı mezbûr der mesâkin-i Abdalbâki Çelebi fi't-târîhi'l-mezbûr	177
Meremmet-i matbah-ı 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	490
Meremmet-i bâb-i hime fi't-târîhi'l-mezbûr	74
Meremmet-i anbâr-ı vakf fi't-târîhi'l-mezbûr	455
Meremmet-i göz-i matbah-ı 'imâret pâk-kerden	300
Meremmet-i maşraba (?) berây-ı şorbâ-yı suhte ve âb fi't-târîhi'l-mezbûr	1.930

Be-cihet-i meremmât-ı kazâ-i hârice 1.095

Meremmet-i bezistân der kazâ-i Malkara fi't-târîhi'l-mezbûr	250
Meremmet-i odahâ der kazâ-i Edirne fi't-târîhi'l-mezbûr	845

El-mübâya'ât 220.928**Be-cihet-i harc-ı matbah-ı 'imâret 203.054**

Behâ-i nân becâ-yı fodla fi't-târîhi'l-mezbûr	116.981
Behâ gûşthâ-i 'ıydeyn	396
Kantar 1	
Behâ-i revgan-ı sâde be-esmân-ı muhtelifi	13.795
Kıyye 655	
Behâ-i asel-i sâfi be-esmân-ı muhtelifi	11.010
Kıyye 732	
Behâ-i erz-i (...) be-esmân-ı muhtelifi	20.675
Kile 345,5	
Behâ gendüm berây-ı şorba-i 'imâret be-esmân-ı muhtelifi	9.770
Kile 256	
Behâ-i hime be-esmân-ı muhtelifi	12.960
Behâ-i nemek be-esmân-ı muhtelifi	3.894
Kıyye 1.298	
Behâ-i şem'-i asel berât-i leyle-i berât fi't-târîhi'l-mezbûr	450
Behâ-i kurşun berây-ı levâzım-ı medrese be-ma'arifet-i Kādı Efendi kıyye 870 fi 14	12.306
Şem'-i revgan berây-ı câmi'-i şerîf ve matbah-ı 'imâret	862
Behâ-i meviz-âb ve aluv ve pestil berây-ı leyâli-i Berât ve Ramazanü'l-mübârek ve Reğâib ve 'ıydeyn	115.260

Behâ-i mevîz-i siyah ve mevîz-i sûrh be-esmân-i muhtelif	Kıyye 728	7.246
Behâ-i aluv ve pestil ve incir be-esmân-i muhtelif	Kıyye 204	1.868
Behâ-i nohud ve fülful ma'a piyaz be-esmân-ı muhtelif		292
Şir-revgan berây-ı kanâdil-i minâre	Kıyye 32	512
Beha-i kâse-i hâki fi't-târîhi'l-mezbûr		230
Behâ-ı nişasta be-esmân-ı muhtelif	Kıyye 30	434
Behâ-ı za'ferân	Dirhem 70	300
Behâ-ı badam berây-ı 'ıydeyn	Kıyye 4	132
Behâ-i guşthâ-i müsaferât	Kıyye 4	42
Behâ-i (...) berây-ı câmi'-i şerîf	âded 4	120
Behâ-i kâğıd berây-ı defter-i 'imâret		318

224

Be-cihet-i ihrâcât-ı matbah-ı 'imâret **6.348**

Be-cihet-i harc-ı müteferrika fi't-târîhi'l-mezbûr		302
Be-cihet-i harc-ı 'amele-i 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr		252
Be-cihet-i kalfa berây-ı kerd-en-i evâni-i 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr		1.264
Be-cihet-i leyâli (...)		250
Be-cihet-i talebe-i yaylakiyye 'an behâ-i erz ve lahme ma'a behâ-i asel-i sâfi ve revgan-ı sâde fi't-târîhi'l-mezbûr		4.280

Erz-i sâfi ma'a bakiyye-i mâziye

Kile 354   rub' 1

Be-cihet-i erz-i (...) becâ-yı gendüm	Kile 45
Be-cihet-i erz-i (...) berây-ı leyâli-i Cuma'ât ve 'ıydeyn	Kile 295
Be-cihet-i erz berây-ı ziyâfet	Kile 8
Be-cihet-i gendüm berây-ı şorba-i 'imâret fi't-târîhi'l-mezbûr	Kile 260

Revgan-ı sâde ma'a bakiyye-i mâziye

Kıyye 695

Be-cihet-i leyâli-i cuma'ât ve 'ıydeyn	Kıyye 307
Be-cihet-i bedel-i guşt	Kıyye 360
Be-cihet ziyâfet-i müsâfirân	Kıyye 12

Asel-i sâfi ma'a bakiyye-i mâziye

Kıyye 775

Be-cihet-i leyâli-i cum'ât ve Reğaib Ramazânü'l-mübarek	Kıyye 737
Be-cihet-ziyâfet-i müsâfirân	Kıyye 22

Sahhü'l-bâkî

Gendüm	Revgan-ı sâde	Erz	Asel-i sâfi
Kile 4	Kıyye 16	Kile 6 rub' 1	Kıyye 16

Hurrîre bi-ma'arifeti men i'temedu aleyhullah el-Abdulfakir Ali li'l-mevlâ el-merhûm Abdullah el-kâdı bi-medine-i Filibe

Gufire lehumâ

'Ufiye 'anhümâ

ÖZET

FİLİBE'DE ŞEHABEDDİN PAŞA VAKFI

1632-1641 (H. 1041-1051)

Şehâbeddin Paşa'nın Filibe'de kurduğu vakıf cami, medrese, imaret, han ve hamamlardan oluşan orta-ölçekli bir selâtin ve vüzerâ vakfidir. Bu yazı, Filibe şehrinin gelişiminde önemli bir katkı yapan vakfı 1632 yılı muhasebe defterini de neşrederek tanıtmayı ve vakfın mali durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Vakfın 1632 ve 1641 yılları arasını kapsayan muhasebe defterleri bu kısa zaman aralığı için gelir ve gider yapısını, fiili işleyişi ortaya çıkarmaya imkân vermektedir. Vakıf gelirlerini başlıca kırsal kaynaklardan elde etmekle birlikte kentsel gelirler de vakıf bütçesini önemli oranda desteklemektedir. İncelenen yaklaşık on yıllık dönem içinde (1632-1641) Şehâbeddin Paşa vakfının gelirlerinde önemli bir değişim veya gelir tahsilatında güçlük görünmemektedir. Vakıf, maaşları düzenli ödemekte, mutfağı işletmektedir. Şehâbeddin Paşa vakfının 1632 mali yılında üstlendiği devasa tamirat giderleri de bir afet ile ilişkilendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Şehâbeddin Paşa, Filibe, Muhasebe Defterleri

1841	1841-1842	1842-1843
1843	1843-1844	1844-1845
1845	1845-1846	1846-1847

1847-1848

1848-1849

1849-1850

1850-1851

1851-1852

1852-1853

1853-1854

1854-1855

1855-1856

1856-1857

1857-1858

1858-1859

1859-1860

1860-1861

1861-1862

1862-1863

1863-1864

1864-1865

1865-1866

1866-1867

1867-1868

1868-1869

1869-1870

1870-1871

1871-1872

1872-1873

1873-1874

1874-1875

1875-1876

1876-1877

1877-1878

1878-1879

1879-1880

1880-1881

1881-1882

1882-1883

1883-1884

1884-1885

1885-1886

1886-1887

1887-1888

1888-1889

1889-1890

1890-1891

1891-1892

1892-1893

1893-1894

1894-1895

1895-1896

1896-1897

1897-1898

1898-1899

1899-1900

1900-1901

1901-1902

1902-1903

1903-1904

1904-1905

1905-1906

1906-1907

1907-1908

1908-1909

1909-1910

1910-1911

1911-1912

1912-1913

1913-1914

1914-1915

1915-1916

1916-1917

1917-1918

1918-1919

1919-1920

1920-1921

1921-1922

1922-1923

1923-1924

1924-1925

1925-1926

1926-1927

1927-1928

1928-1929

1929-1930

1930-1931

1931-1932

1932-1933

1933-1934

1934-1935

1935-1936

1936-1937

1937-1938

1938-1939

1939-1940

1940-1941

1941-1942

1942-1943

1943-1944

1944-1945

1945-1946

1946-1947

1947-1948

1948-1949

1949-1950

1950-1951

1951-1952

1952-1953

1953-1954

1954-1955

1955-1956

1956-1957

1957-1958

1958-1959

1959-1960

1960-1961

1961-1962

1962-1963

1963-1964

1964-1965

1965-1966

1966-1967

1967-1968

1968-1969

1969-1970

1970-1971

1971-1972

1972-1973

1973-1974

1974-1975

1975-1976

1976-1977

1977-1978

1978-1979

1979-1980

1980-1981

1981-1982

1982-1983

1983-1984

1984-1985

1985-1986

1986-1987

1987-1988

1988-1989

1989-1990

1990-1991

1991-1992

1992-1993

1993-1994

1994-1995

1995-1996

1996-1997

1997-1998

1998-1999

1999-2000

2000-2001

2001-2002

2002-2003

2003-2004

2004-2005

2005-2006

2006-2007

2007-2008

2008-2009

2009-2010

2010-2011

2011-2012

2012-2013

2013-2014

2014-2015

2015-2016

2016-2017

2017-2018

2018-2019

2019-2020

2020-2021

2021-2022

2022-2023

2023-2024

2024-2025

2025-2026

2026-2027

2027-2028

2028-2029

2029-2030

2030-2031

2031-2032

2032-2033

2033-2034

2034-2035

2035-2036

2036-2037

2037-2038

2038-2039

2039-2040

2040-2041

2041-2042

2042-2043

2043-2044

2044-2045

2045-2046

2046-2047

2047-2048

2048-2049

2049-2050

2050-2051

2051-2052

2052-2053

2053-2054

2054-2055

2055-2056

2056-2057

2057-2058

2058-2059

2059-2060

2060-2061

2061-2062

2062-2063

2063-2064

2064-2065

2065-2066

2066-2067

2067-2068

2068-2069

2069-2070

2070-2071

2071-2072

2072-2073

2073-2074

2074-2075

2075-2076

2076-2077

2077-2078

2078-2079

2079-2080

2080-2081

2081-2082

2082-2083

2083-2084

2084-2085

2085-2086

2086-2087

2087-2088

2088-2089

2089-2090

2090-2091

2091-2092

2092-2093

2093-2094

2094-2095

2095-2096

2096-2097

2097-2098

2098-2099

2099-2100